

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Менеджменту

«Затверджую»

Завідувач кафедри

 (А.М. Михайлов)

« 09 » 06 20 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

Менеджмент харчових і переробних підприємств з основами підприємництва

Спеціальність: *181 Харчові технології*

Освітня програма: *Харчові технології*

Факультет: *Харчових технологій*

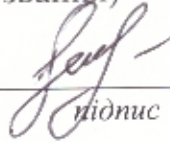
2020- 2021 навчальний рік

Робоча програма з Менеджменту харчових і переробних підприємств з основами підприємництва для студентів за спеціальністю 181 «Харчові технології».

Розробники: (автори, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

к.е.н., ст. викладач

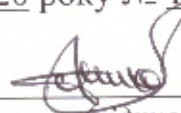
Ткаченко В.В.
(*прізвище, ініціали*)

()
(*підпис*)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри менеджменту.

Протокол від "09" 06.2020 року № 12

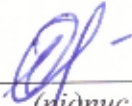
Завідувач кафедри

()
(*підпис*)

(Михайлов А.М.)
(*прізвище та ініціали*)

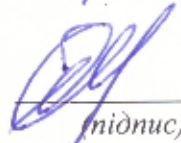
Погоджено:

Гарант освітньо-професійної програми

()
(*підпис*)

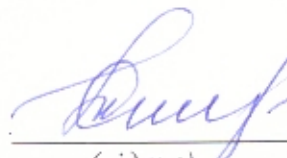
(Степанов С.М.)
(*прізвище та ініціали*)

m.60 Декан факультету харчових технологій

()
(*підпис*)

(Радчук О.В.)
(*прізвище та ініціали*)

Декан факультету ЕіМ

()
(*підпис*)

(Строченко Н.І.)
(*прізвище та ініціали*)

Методист навчального відділу

()
(*підпис*)

Зареєстровано в електронній базі:

13.08. 2020р.
дата

СНАУ, 2020 рік

© Ткаченко В.В., 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 18 Виробництво та технології Спеціальність 181 Харчові технології	Вибіркова	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів: 5		2020-2021-й	
		Курс	
		4	
	Семестр		
Загальна кількість годин – 90		7	
	Лекції		
		14 год.	
	Практичні		
		16 год.	год.
	Самостійна робота		
		60 год.	
	Вид контролю:		
	Екзамен		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4,2	Освітній ступінь: Бакалавр		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):
для заочної форми навчання – 33/67 (30/60)

2. Мета та завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни: формування системи фундаментальних знань з менеджменту на підприємствах АПК, способів, механізмів та інструментарію системного управління аграрними підприємствами; формування системи знань про закономірності та особливості розвитку підприємницької діяльності в аграрній сфері України, про процес започаткування та ведення власної справи; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень; формування комплексу знань про застосування сучасних форм управління технологічними процесами на підприємствах АПК.

Завдання дисципліни: сприяти розумінню економічної сутності, характеристик і ролі агропромислових підприємств як об'єктів управління; сформувати вміння і навички управління організаційними процесами підприємств АПК та організаційною поведінкою персоналу; ознайомити з напрямками підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК та особистої ефективності менеджерів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати:

- предмет, завдання і зміст дисципліни;
- теоретико-методологічні засади менеджменту на підприємствах АПК;
- економічну сутність, роль в економіці, характеристики і типи організацій;
- види підприємницької діяльності та її особливості;
- найбільш раціональні форми організації бізнесу в аграрній сфері
- напрями підвищення конкурентоспроможності агропромислових підприємств та особистої ефективності менеджерів.

- вміти:

- аналізувати чинники динамічного бізнес-середовища аграрного підприємства;
- приймати фахові рішення у процесі проектування і вдосконалення організаційної та виробничої структури підприємств АПК;
- визначати перспективні види підприємницької діяльності;
- розроблювати стратегію розвитку аграрних підприємств та забезпечувати її реалізацію;
- координувати діяльність служб і підрозділів підприємств агропромислової галузі у сфері управління фінансами, виробництвом, інноваціями, інвестиціями, персоналом, маркетингом;
- застосовувати сучасні технології управління організаційними процесами і організаційною поведінкою персоналу підприємств АПК;
- оцінювати ефективність розвитку підприємств АПК.

3. Програма навчальної дисципліни *(знаходиться на апробації, протокол засідання кафедри №12 від.09.06.2020р.)*

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту АПК.

Тема 1. Поняття, сутність та види аграрного менеджменту. Суть менеджменту. Предмет і методи менеджменту як науки. Організація як відкрита система, основні підсистеми. Ознаки і загальні риси організацій. Внутрішнє і зовнішнє середовище організації. Сутність категорій “управління” та “менеджмент”. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Принципи менеджменту. Види менеджменту.

Змістовий модуль 2. Класифікація функцій менеджменту. Характеристика загальних функцій менеджменту.

Тема 2. Класифікація і загальна характеристика функцій у системі менеджменту АПК. Поняття і класифікація функцій менеджменту. Сутність і значення функції «планування». Сутність і значення функції «організація». Сутність і значення функції «мотивація». Сутність і значення функції «контроль». Специфічні функції. Зміст основних функцій менеджменту.

Тема 3. Мотивація у менеджменті АПК. Поняття про мотивацію, її необхідність в управлінні. Місце мотивації в системі управління, її зв'язок з іншими функціями менеджменту: плануванням, організацією, контролем, прийняттям рішень тощо. Види мотивації. Мотиваційний менеджмент як вид діяльності, його принципи і методи. Характеристика основних цілей та завдань мотиваційного менеджменту на сучасному етапі управління організаціями.

Змістовий модуль 3. Інформаційне забезпечення менеджменту агропромислового виробництва.

Тема 4. Комунікації в менеджменті агропромислового виробництва. Поняття і роль комунікації. Види і форми комунікації. Процес комунікації в менеджменті. Базові елементи комунікації. Перешкоди в організаційних комунікаціях. Управління комунікаційними процесами. Перешкоди на шляху до ефективної комунікації. Методи подолання перешкод до ефективної комунікації. “Вікно Джохарі”. Стиль міжособових комунікацій. Стратегії підвищення ефективності комунікацій.

Змістовий модуль 4. Менеджер в агропромисловому виробництві. Влада та лідерство в менеджменті.

Тема 5. Соціальна відповідальність і етика в аграрному бізнесі. Соціальна відповідальність як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. Моделі аналізу заінтересованих сторін. Організація діяльності з соціальної відповідальності. Етичні кодекси. Культурний контекст менеджменту. Сучасні виміри ділової культури в менеджменті. Основні типи організаційних культур корпорацій: модель сім'ї, модель Ейфелевої вежі, модель ракети з автоматичним наведенням, модель інкубатора.

Змістовий модуль 5. Підсистеми загальногосподарського менеджменту в системі управління агропромисловим виробництвом.

Тема 6. Фінансовий менеджмент як підсистема управління агропромисловим виробництвом. Сутність фінансового менеджменту. Структура фінансового менеджменту на підприємствах АПК. Поняття фінансові ресурси. Особливості формування фінансових ресурсів в АПК України. Механізм функціонування фінансового менеджменту підприємств АПК. Шляхи реформування управління фінансами підприємств АПК України.

Тема 7. Управління трудовими ресурсами і персоналом в АПК. Поняття менеджменту трудових ресурсів. Планування (формування) трудових ресурсів. Зарубіжний досвід формування трудових ресурсів. Розвиток трудових ресурсів в АПК України.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього го	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні засади менеджменту АПК.												
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади менеджменту АПК.</i>												
Тема 1. Поняття, сутність та види аграрного менеджменту.	7	2	2			3						
Тема 2. Розвиток теорії і практики менеджменту	-					-						
Тема 3. Менеджмент в АПК як система	2					2						
Тема 4. Організація менеджменту в аграрних формуваннях	3					3						
Тема 5. Розробка та прийняття управлінських рішень в АПК	3					3						
Разом за змістовим модулем 1	15	2	2			11						
<i>Змістовий модуль 2. Класифікація функцій менеджменту. Характеристика загальних функцій менеджменту.</i>												
Тема 6. Класифікація і загальна характеристика функцій у системі менеджменту АПК	7	2	2			3						
Тема 7. Мотивація у менеджменті АПК	7	2	2			3						
Тема 8. Контроль у системі менеджменту в АПК	3					3						
Разом за змістовим модулем 2	17	4	4			9						

<i>Змістовий модуль 3. Інформаційне забезпечення менеджменту агропромислового виробництва.</i>											
Тема 9. Інформація та інформаційні системи в менеджменті агропромислового виробництва	4					4					
Тема 10. Комунікації у менеджменті агропромислового виробництва	8	2	2			4					
Разом за змістовим модулем 3	12	2	2			8					
Модуль 2. Технологія та ефективність управління АПК											
<i>Змістовий модуль 4. Менеджер в агропромисловому виробництві. Влада та лідерство в менеджменті.</i>											
Тема 11. Менеджер в агропромисловому підприємстві	6		2			4					
Тема 12. Влада і лідерство в менеджменті	4					4					
Тема 13. Соціальна відповідальність і етика в аграрному бізнесі	8	2	2			4					
Разом за змістовим модулем 4	18	2	4			12					
<i>Змістовий модуль 5. Підсистеми загальногосподарського менеджменту в системі управління агропромисловим виробництвом.</i>											
Тема 14. Маркетингове управління як підсистема менеджменту АПК	4					4					
Тема 15. Стратегічний менеджмент у системі управління АПК	4					4					
Тема 16. Операційний менеджмент у системі управління АПК	4					4					
Тема 17. Фінансовий менеджмент як підсистема управління агропромисловим виробництвом	8	2	2			4					
Тема 18. Управління трудовими ресурсами і персоналом в АПК.	8	2	2			4					
Разом за змістовим модулем 5	28	4	4			20					
Усього годин	90	14	16			60					

5. Теми та плани лекційних занять

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття, сутність та види аграрного менеджменту. 1. Суть менеджменту. 2. Предмет і методи менеджменту як науки. 3. Організація як відкрита система, основні підсистеми. 4. Ознаки і загальні риси організацій. 5. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємств АПК.	2
2	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика функцій у системі менеджменту АПК. 1. Поняття і класифікація функцій менеджменту. 2. Специфічні функції. 3. Зміст основних функцій менеджменту.	2
3	Тема 3. Мотивація у менеджменті АПК. 1. Поняття про мотивацію, її необхідність в управлінні. 2. Місце мотивації в системі управління, її зв'язок з іншими функціями менеджменту: плануванням, організацією, контролем, прийняттям рішень тощо. 3. Види мотивації.	2
4	Тема 4. Комунікації у менеджменті агропромислового виробництва. 1. Поняття і роль комунікації. 1. Види і форми комунікації. 2. Процес комунікації в менеджменті. Базові елементи комунікації. Перешкоди в організаційних комунікаціях.	2
5	Тема 5. Соціальна відповідальність і етика в аграрному бізнесі. 1. Соціальна відповідальність як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. 2. Моделі аналізу заінтересованих сторін. Організація діяльності з соціальної відповідальності. 3. Етичні кодекси. 4. Культурний контекст менеджменту.	2
6	Тема 6. Фінансовий менеджмент як підсистема управління агропромисловим виробництвом. 1. Сутність фінансового менеджменту. 2. Структура фінансового менеджменту на підприємствах АПК. 3. Поняття фінансові ресурси. 4. Особливості формування фінансових ресурсів в АПК України.	2
7	Тема 7. Управління трудовими ресурсами і персоналом в АПК. 1. Поняття менеджменту трудових ресурсів. 2. Планування (формування) трудових ресурсів. 3. Розвиток трудових ресурсів в АПК України.	2
	Разом	14

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення особистих ділових якостей особистості	2
2	Побудова моделі ідеального керівника	2

3	Лідерство в менеджменті АПК	2
4	Здійснення розпорядчої діяльності	2
5	Мотивація у менеджменті АПК	2
6	Оволодіння технікою публічного виступу	2
7	Соціальна відповідальність в аграрному бізнесі	2
8	Управління трудовими ресурсами і персоналом в АПК	2
	Разом	16

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми та перелік питань	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття, сутність та види аграрного менеджменту. 1. Сутність категорій “управління” та “менеджмент”. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. 2. Принципи менеджменту. 3. Види менеджменту.	10
2	Тема 2. Класифікація і загальна характеристика функцій у системі менеджменту АПК. 1. Сутність і значення функції «планування». 2. Сутність і значення функції «організація». 3. Сутність і значення функції «мотивація». 4. Сутність і значення функції «контроль».	10
3	Тема 3. Мотивація у менеджменті АПК. 1. Мотиваційний менеджмент як вид діяльності, його принципи і методи. 2. Характеристика основних цілей та завдань мотиваційного менеджменту на сучасному етапі управління організаціями.	5
4	Тема 4. Комунікації у менеджменті агропромислового виробництва. 1. Методи подолання перешкод до ефективної комунікації. 2. “Вікно Джохарі”. 3. Стиль міжособових комунікацій. 4. Стратегії підвищення ефективності комунікацій.	10
5	Тема 5. Соціальна відповідальність і етика в аграрному бізнесі. 1. Сучасні виміри ділової культури в менеджменті АПК. 2. Основні типи організаційних культур аграрних підприємств: модель сім'ї, модель Ейфелевої вежі, модель ракети з автоматичним наведенням, модель інкубатора.	10
6	Тема 6. Фінансовий менеджмент як підсистема управління агропромисловим виробництвом. 1. Механізм функціонування фінансового менеджменту підприємств АПК. 2. Шляхи реформування управління фінансами підприємств АПК України.	5

7	Тема 7. Управління трудовими ресурсами і персоналом в АПК. 1. Професіологія та професіограма в системі управління персоналом АПК. 2. Поняття та мета формування резерву кадрів. 3. Періодична оцінка персоналу та атестація кадрів. 4. Динаміка та розвиток стабільного колективу.	10
	Разом	60

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** лабораторний метод, практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання:

2.1. **Аналітичний** (суть: *розклад цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак*).

2.2. **Дедуктивний метод** (суть: *вивчення предметів чи явищ від загального до одиничного*).

2.3. **Традуктивний метод** (суть: *це висновки від загального до загального, від часткового до часткового, від одиничного до одиничного*).

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів:

3.1. **Проблемний** (проблемно-інформаційний)

3.2. **Частково-пошуковий** (евристичний)

3.3. **Пояснювально-демонстративний**

4. **Активні методи навчання:** використання технічних засобів навчання, мозкова атака, ділові та рольові ігри, використання проблемних ситуацій, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання:** використання мультимедійних технологій, електронних таблиць, quizizz, kahoot, padlet, співробітництво студентів (кооперація).

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація).

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- результати тестування;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							С Р С	Разом за модулі та СРС	Ате ста ція	Підсумко вий тест - вий тест - екзамен	Су - ма
Зміст овий модуль 1 – 8 балів	Зміст овий модуль 2 – 4 бали	Змісто- вий модуль 3 – 8 балів	Змісто- вий модуль 4 – 5 балів	Змісто- вий модуль 5 – 10 балів							
T1	T 2	T 3	T 4	T 5	T6	T7	15	55 (40+15)	15	30	100
8	4	4	8	8	4	4					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Драбчук Т.І. Менеджмент підприємств м'ясної галузі з основами підприємництва (Менеджмент підприємств молочної галузі з основами підприємництва). Конспект лекцій з дисципліни для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.051701 «Харчові технології та інженерія» денної форми навчання». Суми, 2016 р.

2. Драбчук Т.І. Менеджмент підприємств м'ясної галузі з основами підприємництва (Менеджмент підприємств молочної галузі з основами підприємництва). Методичні вказівки із самостійної роботи з дисципліни для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.051701 «Харчові технології та інженерія» денної форми навчання». Суми, 2016 р.

3. Дрaбчук Т.І. Менеджмент підприємств м'ясої галузі з основами підприємництва (Менеджмент підприємств молочної галузі з основами підприємництва). Робочий зошит з дисципліни для студентів 3 курсу напряму підготовки 6.051701 «Харчові технології та інженерія» денної форми навчання». Суми, 2016.

12. Рекомендована література

Базова

1. Біловодська О.А. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 332 с.
2. Буднік М.М. Управління змінами : підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
3. Клевцевич Н. А., Сментина Н. В. Управління інфраструктурними проектами : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 170 с.
4. Крикавський Є. В. Маркетинговий менеджмент : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. 380 с.
5. Мошека Г.Є. Менеджмент : навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2013. 550 с.
6. Назарчук Т.В. Менеджмент організацій : навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 560 с.
7. Палеха Ю.І. Документально-інформаційні комунікації : навчальний посібник. Київ: «Видавництво Ліра-К», 2014. 386 с.
8. Скібіцька Л.І., Скібіцький О.М. Менеджмент : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 416 с.
9. Шевченко О.О. Історія економіки та економічної думки: сучасні економічні теорії : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 277 с.

Допоміжна

1. Бех В.П. Управління сталим розвитком : підручник для магістрів з управління та адміністрування. Київ: Каравела, 2018. 538 с.
2. Божидарнік Т.В. Креативний менеджмент : навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2014. 498 с.
3. Васюткіна Н.В. Управління сталим розвитком підприємств: теоретико-методологічний аспект : монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2014. 336 с.
4. Ірхін Ю. Б. Діагностика та розвиток професійних управлінських і лідерських здібностей державних службовців і службовців органів місцевого самоврядування в Україні : навч. пос. Київ: Видавництво Ліра-К, 2015. 114 с.
5. Мостенська Т.Л. Управління проектами : навч. посіб. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 132 с.
6. Посохов І. М. Економіка і маркетинг: практикум : навч. посібник. Харків : НТУ «ХП», 2015. 132 с.
7. Посохов І. М. Управління ризиками у підприємстві : навч. посібник. Харків : НТУ «ХП», 2015. 220 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Основи менеджменту. URL: <http://library.if.ua/books/3.html>
2. Ситуаційна модель керівництва Фідлера. URL: <http://www.azps.ru/articles/org/org28.html>
3. Библиотека Воеводина. URL: http://enbv.narod.ru/text/Econom/management/management_kneu/str/04.html
4. Освітній портал. URL: <https://op.ua/>

Вид програмних компетентностей

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
	Загальні		
1		Здатність виявляти ініціативу та підприємливість, вчитися і оволодівати сучасними знаннями, з високим рівнем автономності, прагнення до самовдосконалення.	ЗК 3
		Застосовування знань у практичних ситуаціях та управляти діями або проектами, планувати й раціонально управляти часом, отримувати результат у рамках обмеженого часу.	ЗК 4
		Здатність генерувати нові ідеї (креативність), виявляти підприємливість та ініціативність, здатність до визначеності та наполегливості щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	ЗК 7
	Фахові (спеціальні)		
1		Здатність розробляти психологічні особливості стратегій і тактики в антикризовому управлінні підприємствами харчування, шляхом ділової професійної дискусії українською та іноземною мовами.	ФК 14

Програмні результати навчання

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Впроваджувати сучасні системи менеджменту підприємства.	ПРН 13
2	Демонструвати здатність до роботи в колективі та автономно, ділових комунікацій у професійній сфері, уміння вести дискусію.	ПРН 20